

SZCZEGÓŁOWA SPECYFIKACJA TECHNICZNA SST

SST – 05

Wykonanie podbudowy z kruszywa łamanego
stabilizowanego hydraulicznie

1.	WSTĘP	55
1.1.	PRZEDMIOT SST	55
1.2.	ZAKRES STOSOWANIA SST	55
1.3.	ZAKRES ROBÓT OBJĘTYCH SST	55
2.	MATERIAŁY	55
2.1.	MATERIAŁY DO WYKONANIA ROBÓT	55
2.2.	ŹRÓDŁA UZYSKANIA I WYMAGANIA DLA MATERIAŁÓW	58
2.3.	MATERIAŁY NIEODPOWIADAJĄCE WYMAGANIOM	58
3.	SPRZĘT	59
3.1.	SPRZĘT STOSOWANY DO WYKONANIA ROBÓT	59
4.	TRANSPORT	60
4.1.	TRANSPORT MATERIAŁÓW	60
5.	WYKONANIE ROBÓT	60
5.1.	ZASADY WYKONYWANIA ROBÓT	61
5.2.	WYMAGANIA W STOSUNKU DO WYKONAWCY ROBÓT	61
5.3.	SPRAWDZENIE PRZYDATNOŚCI GRUNTU I PROJEKTOWANIE MIESZANKI	61
5.4.	POLE REFERENCYJNE	62
5.5.	WARUNKI PRZYSTĄPIENIA DO ROBÓT	63
5.6.	PRZYGOTOWANIE GRUNTU PRZEZNACZONEGO DO STABILIZACJI	64
5.7.	PIELĘGNACJA	66
5.8.	UTRZYMANIE WARSTWY ULEPSZONEGO PODŁOŻA	66
6.	KONTROLA JAKOŚCI ROBÓT	67
6.1.	BADANIA PRZED PRZYSTĄPIENIEM DO ROBÓT	67
6.2.	BADANIA W CZASIE ROBÓT	68
6.3.	WYMAGANIA DOTYCZĄCE CECH GEOMETRYCZNYCH PODŁOŻA STABILIZOWANEGO DODATKAMI ZWIĘKSZAJĄCYMI ODPORNOŚĆ GRUNTU LUB MIESZANKI GRUNTOWEJ NA ABSORPCJĘ KAPILARNĄ WODY	70
6.4.	NIEWŁAŚCIWE PARAMETRY ODBIORCZE WARSTWY	72
7.	7. OBMIAR ROBÓT	72
7.1.	JEDNOSTKA OBMIAROWA	72
8.	ODBIÓR ROBÓT	73
9.	PODSTAWA PŁATNOŚCI	73
9.1.	CENA JEDNOSTKI OBMIAROWEJ	73
10.	PRZEPISY ZWIĄZANE	73
10.1.	OGÓLNE SPECYFIKACJE TECHNICZNE (OST)	73
10.2.	NORMY	74

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot SST

Przedmiotem niniejszej specyfikacji technicznej są wymagania dotyczące wykonania i odbioru robót związanych z budową wykonania podbudowy z kruszywa łamanego stabilizowanego hydraulicznie w związku z realizacją przedmiotowego zadania pn. „Przebudowa drogi ul. Polne Wzgórze w pasie drogowym, na działkach 413, 5246/3 i innych”

1.2. Zakres stosowania SST

Szczegółowa specyfikacja techniczna stanowi dokument przetargowy przy zlecaniu oraz odbiorze robót związanych z realizacją zadania wymienionego w punkcie 1.1.

1.3. Zakres robót objętych SST

Ustalenia zawarte w niniejszej specyfikacji dotyczą zasad prowadzenia robót związanych z wykonaniem podbudowy z kruszywa łamanego stabilizowanego hydraulicznie, które obejmują (zgodnie z dokumentacją projektową):

- Warstwę podbudowy pomocniczej stabilizowanej cementem i ziarnistym dodatkiem hydrofobowym zwiększającym w sposób trwały odporność na absorpcję kapilarną wody. gr. 15cm

2. MATERIAŁY

2.1. Materiały do wykonania robót

Do wykonania podłoża stabilizowanego dodatkami zwiększającymi odporność gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody należy stosować materiały:

- grunt rodzimy lub mieszankę gruntową wytworzoną w wyniku uzupełnienia brakujących frakcji uziarnienia,
- dodatki sypkie lub płynne (lub mieszane) zwiększające odporność gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody,
- ewentualnie wodę (w zależności od rodzaju i formy dodatków oraz wilgotności naturalnej gruntu),

– ewentualnie inne dodatki, jak cement lub dodatki osuszające (wapno hydratyzowane lub inne specjalistyczne dodatki o właściwościach higroskopijnych).

2.1.1 Materiał gruntowy

Jako materiał gruntowy można stosować grunt rodzimy lub mieszaninę wytworzoną w wyniku uzupełnienia brakujących frakcji. Wymagania dla gruntów rodzimych lub wytworzonych w wyniku uzupełniania brakujących frakcji mieszanek podane zostały w tablicy 1. Generalną zasadą jest konieczność występowania w gruncie frakcji $\leq 0,075$ mm, zapewniających przyszłe zachodzenie procesów konsolidacji i właściwą pracę podbudowy posiadającej charakterystykę warstwy podatnej.

Tablica 1. Wymagania dla wytworzonych w wyniku uzupełniania brakujących frakcji mieszanek

Lp.	Właściwości	Jednostka	Wymagania	Metody badań według
1	Zawartość frakcji $\leq 0,075$ mm	% (m/m)	≥ 10	PN-EN 933-1 [5]
2	Zawartość części organicznych	% (m/m)	≤ 5	PN-B-04481 [6]
3	Zawartość siarczanów	% (m/m)	≤ 1	PN-EN 1744-1 [14]
4	pH	-	$> 5,5$	PN-ISO 10390 [9]

Poszczególne wymagania dla gruntów podane w tablicy 1 są charakterystyczne dla większości dodatków

wykorzystywanych do zwiększania odporności na absorpcję kapilarną wody. Pomimo możliwych do wystąpienia w aprobatkach technicznych producentów różnic dla podanych wymagań, w każdym przypadku wskazana musi być konieczność występowania w gruncie frakcji $\leq 0,075$ mm. Pozostałe parametry uziarnienia (konieczność ewentualnego doziarnienia) powinny być określone w receptce laboratoryjnej i zweryfikowane podczas wykonywania pola referencyjnego. Konstytutywne potwierdzenie przydatności materiału do zastosowania w rozwiązaniu stabilizacji dodatkami zwiększającymi odporność na absorpcję kapilarną wody stanowi uzyskanie w stosunku do wykorzystywanego materiału (po aplikacji dodatków i ewentualnym doziarnieniu) wymaganych, określonych w punkcie 2.2.2 wartości, dla następujących współczynników:

- współczynnik nasiąkania S [kg/m².h^{0,5}],
- współczynnik odporności na absorpcję kapilarną R [h^{0,5}/m],

– moduł sprężystości E [MPa].

Testy na uzyskanie wymaganych wartości dla powyższych współczynników znajdują równocześnie

zastosowanie w przyszłych, ewentualnych sytuacjach wątpliwych, a także w jakichkolwiek pozostałych ocenach lub weryfikacjach jakości dokonywanych na etapie eksploatacji.

2.1.2 Dodatki zwiększające odporność gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody

Mogą być stosowane dodatki w formie sypkiej lub ciekłej, bądź mieszaniny tych preparatów, również z

dodatkiem spoiwa hydraulicznego.

Zastosowane dodatki, zgodnie z aprobatą techniczną i deklaracją producenta, powinny w szczególności zapewniać polepszenie fizyko-mechanicznych właściwości gruntu poprzez:

a) uzyskanie trwałej odporności na absorpcję kapilarną wody

Wymagany poziom skuteczności zmiany odporności gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody został przedstawiony w tablicy 2.

Tablica 2. Wymagania dla zmiany odporności gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody

Lp.	Nazwa	Oznaczenie	Wymagana wartość współczynnika	Badanie wg
1	Współczynnik nasiąkania	S	Maksymalnie $0,55 \text{ kg/m}^2 \cdot \text{h}^{0,5}$	Procedura Badawcza IBDiM Nr PB/TW-2/137/2016[16]
2	Współczynnik odporności na absorpcję kapilarną	R	Minimalnie $80 \text{ h}^{0,5}/\text{m}$	Procedura Badawcza IBDiM Nr PB/TW-2/137/2016[16]

b) zwiększenie modułu sprężystości

Wymagania dla modułu sprężystości gruntu lub mieszanki gruntowej z dodatkami zwiększającymi odporność na absorpcję kapilarną wody podano w tablicy 3.

Tablica 3. Wymagania dla modułu sprężystości gruntu lub mieszanki gruntowej z dodatkami zwiększającymi

Lp.	Nazwa	Oznaczenie	Wymagana wartość współczynnika	Badanie wg
1	Moduł sprężystości	E	Minimalnie 1000 MPa	Procedura Badawcza IBDiM Nr PB/TW-2/138/2016[17]

2.1.3 Woda

Woda stosowana do wykonania roztworu roboczego dodatków oraz ewentualnego dowilżania mieszanki gruntowej powinna odpowiadać wymaganiom PN-EN 1008 [13]. Do stabilizacji nadaje się woda pitna (wodociągowa) bez ograniczeń. Dopuszcza się również stosowanie wody z naturalnych cieków/zbiorników powierzchniowych i podziemnych o pH zbliżonym do neutralnego, z tolerancją ± 1 .

2.1.4 Spoiwa hydrauliczne

Jeżeli producent tak wymaga, w przypadku niektórych dodatków zwiększających odporność na absorpcję kapilarną wody, konieczne jest zastosowanie cementu w odpowiedniej ilości, po uprzednim doprowadzeniu mieszanki gruntowej do wilgotności optymalnej. Cement powinien spełniać wymagania normy PN-EN 197-1 [8]. W przypadku mocno zawilgoconego gruntu niezbędne może się okazać dodanie materiału osuszającego (wapna hydratyzowanego lub specjalistycznego materiału o właściwościach higroskopijnych, przeznaczonego do robót (drogowych)).

2.2. Źródła uzyskania i wymagania dla materiałów

Co najmniej na 2 tygodnie przed rozpoczęciem robót Wykonawca przedstawi Inżynierowi do zatwierdzenia dokumenty określone w punkcie 6.2 oraz szczegółowe informacje dotyczące materiałów przewidzianych do zastosowania, w szczególności informacje dotyczące źródeł pozyskania lub wydobywania materiałów (w przypadkach konieczności uzupełniania brakujących frakcji gruntu) oraz dotyczące proponowanych dodatków. W przypadku konieczności pozyskiwania materiałów miejscowych (dotyczy materiału gruntowego) Wykonawca odpowiada za uzyskanie pozwoleń od właścicieli oraz odpowiednich władz na pozyskanie materiałów z jakichkolwiek źródeł miejscowych i jest zobowiązany dostarczyć Inżynierowi wymagane dokumenty przed rozpoczęciem eksploatacji źródła. Wykonawca nie będzie prowadził żadnych wykopów na terenie budowy poza tymi, które zostały wyszczególnione w dokumentacji. Nadmiar materiału będzie formowany w hałdy i wykorzystany przy zasypce i rekultywacji terenu po ukończeniu robót, bądź wywieziony na odkład. Wykonawca zobowiązany jest do prowadzenia badań i udokumentowania, że dopuszczone materiały w sposób ciągły spełniają wymagania ST w czasie postępu robót.

2.3. Materiały nieodpowiadające wymaganiom

Materiały nie odpowiadające wymaganiom zostaną przez Wykonawcę wywiezione z terenu budowy, bądź złożone w miejscu wskazanym przez Inżyniera lub przedstawiciela Zamawiającego. Każdy rodzaj robót, w którym znajdują się niezbadane i nie zaakceptowane

materiały, Wykonawca wykonuje na własne ryzyko licząc się z tym, że roboty te nie zostaną odebrane oraz opłacone.

3. SPRZĘT

3.1. Sprzęt stosowany do wykonania robót

a) W przypadku wytwarzania mieszanki w mieszarkach (betoniarkach) lub węzłach stacjonarnych:

- do rozkładania i wstępnego zagęszczania mieszanki w miejscu wbudowania, stosuje się układarki do rozkładania oraz równiarki,
- w celu utrzymania prawidłowego profilu w czasie układania i zagęszczania oraz w celu zabezpieczenia krawędzi podbudowy można stosować prowadnice lub ciężkie szablony,
- do zagęszczania mieszanki stosuje się walce statyczne gładkie bądź okołkowane, a tam gdzie podłoże na to pozwala - wibracyjne, a w przypadku zagęszczania w miejscach trudnodostępnych zagęszczarki płytowe i ubijaki mechaniczne,

b) w przypadku przygotowania i mieszania dodatków bezpośrednio w korycie drogi stosuje się:

- do dozowania dodatków płynnych – wóz asenizacyjny, autocysternę, polewaczkę, beczkowóz,
- do dozowania dodatków sypkich – mobilny rozrzutnik mas sypkich, siewnik rolniczy,
- do mieszania dodatków z gruntem lub mieszanką gruntową - recyklery drogowe - gruntomieszarki,
- do spulchniania gruntu można stosować sprzęt taki jak: recykler, równiarki, pługi, brony, kultywatory,
- do zagęszczania mieszanki stosuje się walce statyczne gładkie bądź okołkowane, tam gdzie podłoże na to pozwala - wibracyjne, a w przypadku zagęszczania w miejscach trudnodostępnych - zagęszczarki płytowe i ubijaki mechaniczne,
- do profilowania powierzchni stabilizacji do wymaganych spadków – równiarki samojezdne lub doczepne,

- do zapewnienia wilgotności optymalnej mieszanki, gdy wilgotność naturalna jest mniejsza od wilgotności optymalnej, stosuje się przewoźne zbiorniki na wodę, wyposażone w urządzenia do równomiernego i kontrolowanego dozowania wody oraz zraszarki, a w przypadku recyklerów samojezdnych zwiększenie dawki wody na rotor,
- do zapewnienia wilgotności optymalnej mieszanki, gdy wilgotność naturalna jest większa od wilgotności optymalnej, stosuje się mobilne rozrzutniki mas sypkich lub osuszenie poprzez mieszanie recyklerem i pozostawienie rozluźnionego gruntu na działanie słońca i wiatru.

4. TRANSPORT

4.1. Transport materiałów

Dodatki zwiększające odporność na absorpcję kapilarną wody powinny być przechowywane i transportowane w sposób zalecony przez producentów/dostawców, nie powodując pogorszenia ich walorów użytkowych. Powinny być chronione przed zanieczyszczeniem, a pojemniki w których są przechowywane powinny być zabezpieczone przed zniszczeniem. Materiały należy chronić przed nadmiernym nasłonecznieniem, wpływem wilgoci i temperatury. Materiały sypkie można przewozić dowolnymi środkami transportu, w warunkach zabezpieczających je przed zanieczyszczeniem, zmieszaniem z innymi materiałami i nadmiernym zawilgoceniem. Cement w workach może być przewożony samochodami krytymi, wagonami towarowymi i innymi środkami transportu, w sposób nie powodujący uszkodzeń opakowania. Worki na paletach układa się po 5 warstw po 4 szt. w warstwie. Worki niespaletowane układa się na płask w wysokości do 10 warstw. Cement luzem przewozi się w zbiornikach (wagonach, samochodach), czystych i nie zanieczyszczanych podczas transportu. Środki transportu powinny być wyposażone we wsypy i urządzenia do wyładowania cementu. Woda może być dostarczana przewoźnymi zbiornikami lub wodociągiem.

Kruszywa, materiał gruntowy lub mieszanka gruntowa powinna być przewożona samochodami samowyładowczymi, a w przypadku transportu poza terenem budowy zabezpieczona plandekami przeciwko pyleniu.

5. WYKONANIE ROBÓT

5.1. Zasady wykonywania robót

Sposób wykonania robót powinien być zgodny z dokumentacją projektową i ST.

Podstawowe czynności przy wykonaniu robót obejmują:

- 1) roboty przygotowawcze,
- 2) projektowanie mieszanki,
- 3) pole referencyjne,
- 4) wytworzenie i wbudowanie i zagęszczenie mieszanki gruntowej,
- 5) roboty wykończeniowe.

5.2. Wymagania w stosunku do wykonawcy robót

Wykonawca powinien wykazać się odpowiednim (określonym przez Zamawiającego) doświadczeniem w wykonywaniu robót związanych ze stabilizacją podłoża gruntowego.

5.3. Sprawdzenie przydatności gruntu i projektowanie mieszanki

5.3.1 Sprawdzenie przydatności gruntu

Wzdłuż projektowanej trasy należy pobrać próbki materiału przeznaczonego do stabilizacji dodatkami w uzgodnionych i zdefiniowanych odstępach, równocześnie w taki sposób aby zlokalizować zmienność gruntów na trasie. Zaleca się wykorzystywanie jako pomocniczych badań makroskopowych. Sprawdzenie przydatności gruntu do stabilizacji dodatkami polega na wykonaniu następujących badań:

- krzywej uziarnienia,
- zawartości części organicznych,
- zawartości siarczanów w przeliczeniu na SO_3 ,
- oznaczeniu pH,
- wilgotności naturalnej,
- wilgotności optymalnej,
- współczynnika nasiąkania S [$\text{kg/m}^2 \cdot \text{h}^{0,5}$] mieszanki,
- współczynnika odporności na absorpcję kapilarną R [$\text{h}^{0,5}/\text{m}^2$] mieszanki,
- modułu sprężystości E [MPa].

Grunt przeznaczony do stabilizacji dodatkami musi spełniać wymagania zawarte w tablicy 1, a po aplikacji dodatków wymagania zawarte w tablicach 2 i 3.

5.3.2 Recepta laboratoryjna

Przed przystąpieniem do robót, w terminie uzgodnionym z Inżynierem, Wykonawca dostarczy Inżynierowi do akceptacji receptę laboratoryjną składu mieszanki gruntowej stabilizowanej dodatkami wraz z wynikami badań laboratoryjnych materiału gruntowego oraz próbki materiałów pobrane w obecności Inżyniera do wykonania badań kontrolnych przez Inżyniera. Recepta laboratoryjna powinna być opracowana dla konkretnych materiałów przez wyspecjalizowane laboratorium, które w obecności Wykonawcy do tego celu powinno dokonać poboru reprezentatywnych próbek gruntu. Recepta winna być opracowana w oparciu o następujące źródła:

- a) dokumentację projektową,
- b) założenia materiałowe ujęte w Programie zapewnienia jakości,
- c) wytyczne niniejszej SST,
- d) aprobatę techniczną stosowanych dodatków,
- e) wyniki badań przydatności gruntu.

Opracowanie recepty polega na doborze składników wymienionych w punkcie 2. Procedura projektowa powinna być oparta na próbach laboratoryjnych i/lub polowych przeprowadzonych na tych samych składnikach, z tych samych źródeł i o takich samych właściwościach jak te, które będą stosowane do wykonania podbudowy. Określone w badaniu progowe ilości wody powinny uwzględniać właściwe zagęszczenie i oczekiwane parametry mechaniczne mieszanki. Należy określić procentowy udział składników w stosunku do całkowitej masy mieszanki w stanie suchym oraz uziarnienie i gęstość objętościową. Proporcje należy określić laboratoryjnie lub/i na podstawie praktycznych doświadczeń z mieszankami wykonywanymi z tych samych składników i w tych samych warunkach, spełniające wymagania ST.

Sprawdzenie uziarnienia mieszanki mineralnej należy wykonać zgodnie z metodą wg PN-EN 933-1 [5].

5.4. Pole referencyjne

Przed przystąpieniem do prac stabilizacyjnych na odcinku drogi Wykonawca w obecności Inżyniera przygotowuje pole referencyjne stabilizacji podbudowy gruntowej. Wykonanie pola referencyjnego ma na celu:

- określenie parametrów podbudowy w miejscowych warunkach gruntowych,
- ocenę przydatności i skuteczności działania dodatków,
- ocenę efektów wykonania robót.

Pole referencyjne stanowi podstawę do oceny czy wykonana na danym odcinku drogi stabilizacja wykazuje założone właściwości i parametry odbiorcze oraz czy jest zgodna z wymaganiami projektowymi i wymaganiami producenta materiałów. Prace podczas wykonywania pola referencyjnego powinny przebiegać zgodnie z uzgodnioną receptą, zaakceptowanymi dodatkami i ewentualnymi dodatkowymi materiałami oraz zgodnie z zasadami zastosowanego rozwiązania technicznego. Prace rozpoczynają się od przygotowania podłoża zgodnie z punktem 5.8. W trakcie wykonywania pola referencyjnego Wykonawca przeprowadza kontrolę jakości wykonania robót oraz badania odbiorcze parametrów warstwy lub warstw. Wszystkie wyniki z badań powinny zostać załączone do dokumentacji budowy. Wielkość pola referencyjnego oraz miejsce jego lokalizacji powinien określić Inżynier w zależności od wielkości robót zasadniczych. Wykonawca może przystąpić do realizacji robót po zaakceptowaniu przez Inżyniera zastosowanego rozwiązania technicznego oraz wyników z pola referencyjnego.

5.5. Warunki przystąpienia do robót

Roboty stabilizacyjne można wykonywać w okresie, gdy temperatura otoczenia nie jest niższa niż $+2^{\circ}\text{C}$, natomiast temperatura powierzchni gruntu nie powinna być niższa niż 0°C . W niższej temperaturze (poniżej $+10^{\circ}\text{C}$) należy liczyć się z tym, że przyrost parametrów nośności podbudowy będzie kilkukrotnie wolniejszy, niż w temperaturze wyższej (rzędu 20°C), ze względu na spowolniony proces odparowania nadmiaru wody ze stabilizowanej mieszanki. Nie zaleca się przystąpienia do robót w okresach prognozowanych obfitych opadów atmosferycznych, ze względu na niebezpieczeństwo przewilżenia mieszanki gruntowej. Dlatego podczas wykonywania prac należy na bieżąco kontrolować prognozy pogody. Bezwzględnie kontrolowana w całym okresie prac musi być wilgotność materiału zagęszczanego – wzrost wilgotności naturalnej mieszanki spowodowany wystąpieniem opadów należy ponownie skorygować do wilgotności optymalnej z tolerancją od 0 do $+3\%$. W przypadku mocno zawilgoconego gruntu niezbędne może się okazać wstępne osuszenie gruntu przy pomocy dodatku osuszającego (wapna hydratyzowanego lub specjalistycznego materiału o właściwościach higroskopijnych, przeznaczonego do robót drogowych). W takim

przypadku przed aplikacją dodatków należy wykonać wstępne mieszanie gruntu, jedynie z dodatkiem osuszającym. W zależności od rodzaju dodatku osuszającego, po jego aplikacji przed przystąpieniem do kolejnego etapu robót, konieczna jest przerwa technologiczna od 3 do 12 godzin.

5.6. Przygotowanie gruntu przeznaczonego do stabilizacji

Przygotowane podłoże powinno spełniać następujące wymagania:

- brak zastoisk wody,
- grunt przeznaczony do warstwy stabilizowanej powinien spełniać wymagania podane w tablicy 1.

Powierzchnia gruntu, który ma zostać poddany procesowi stabilizacji, powinna zostać wstępnie wyrównana, a po stabilizacji wyprofilowana do projektowanych spadków poprzecznych i podłużnych, oraz przechyłek na łukach. Nierówności powierzchni w kierunku poprzecznym i podłużnym nie mogą przekraczać 25 mm. Spadki poprzeczne powinny być zgodne z projektowanymi, z tolerancją $\pm 0,5\%$. Odchyłki w rzędnych nie powinny być większe niż ± 2 cm.

Brak wstępnego profilowania może skutkować brakiem stałej grubości warstwy podbudowy, a tym samym miejscowym obniżeniem jakości i trwałości nawierzchni. Przed wprowadzeniem dodatków płynnych zwiększających odporność na absorpcję kapilarną wody, grunt należy obowiązkowo wzruszyć (przynajmniej powierzchniowo) przy pomocy maszyny mieszającej. Powierzchniowe wzruszenie zapobiega nierównomiernemu „spływaniu” dodatków. W przypadku dużych spadków podłużnych wzruszanie może być także wskazane w przypadku dodatków sypkich (zapobieganie „zsuwania” się dodatków). W razie potrzeby grunt należy doziarnić materiałem uzupełniającym brakujące frakcje, wynikającym z badań laboratoryjnych wykonanych dla głębokości projektowanej konstrukcji. Grunt poddawany stabilizacji powinien mieć wilgotność optymalną z tolerancją od 0 do +3%, określonej laboratoryjnie wg PN-B-04481 [6].

5.7. Przygotowanie, mieszanie i wbudowanie mieszanki

Proces aplikacji dodatków należy poprzedzić dokładnym rozpoznaniem parametrów zastosowanych materiałów (gruntu poddawanego ulepszeniu i dodatków) oraz przygotowaniem laboratoryjnej recepty roboczej wg pkt 5.5.

Jakość mieszania stanowi krytyczny element uzyskiwanej jakości i od jego poziomu uzależnione są efekty oczekiwanej odporności podbudowy na absorpcję kapilarną wody.

Dodatki należy dozować w ilości zgodnej z receptą laboratoryjną. Uwaga: Sugerowane ilości dodatków niezbędne do uzyskania odporności gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody powinny zostać podane przez ich producenta. Ponieważ jednak odpowiedzialność za uzyskanie ostatecznych parametrów odbiorowych podbudowy gruntowej spoczywa na Wykonawcy stabilizacji, to ostateczne ilości dodatków powinny zostać podane w recepcie i zweryfikowane podczas wykonywania pola referencyjnego.

5.6.1 Przygotowanie i mieszanie mieszanki bezpośrednio w korycie drogi (in situ)

Dodatki, w zależności od ich postaci (suche, płynne) należy dozować standardowym drogowym sprzętem budowlanym wg punktu 3. W sytuacjach, gdy dodatki występują w formie płynnej i nie są dozowane bezpośrednio na rotor wskazane jest zastosowanie układu równomiernego wydatku oraz wstępnego wzruszenia powierzchni gruntu.

Dozowanie dodatków powinno odbywać się w całej szerokości pasa roboczego stabilizowanego gruntu. Mieszanie składników bezpośrednio na budowie powinno być wykonywane do momentu uzyskania przez mieszankę odpowiedniego rozdrobnienia na całej grubości spalchnianej warstwy.

5.6.2 Profilowanie i zagęszczanie mieszanki

Profilowanie do zaprojektowanych pochyłeń poprzecznych i podłużnych oraz przechyłek na łukach następuje po wstępnym zawałowaniu.

Ostateczne zagęszczanie powinno być wykonywane w ciągu 2-3 godzin po zakończeniu procesu mieszania i

profilowania w wilgotności optymalnej mieszanki. Zagęszczanie jest możliwe wyłącznie po uprzednim zatwierdzeniu przez Inżyniera poziomu wilgotności optymalnej, wskazanego w recepcie laboratoryjnej. Roboty zagęszczające należy prowadzić w temperaturze otoczenia $> 2^{\circ}\text{C}$. Jeśli wilgotność mieszanki gruntowej w trakcie robót mieszających i profilujących zmieni się w stosunku do jej wilgotności optymalnej, przed przystąpieniem do zagęszczania mieszankę należy przywrócić do poziomu wilgotności optymalnej. Prace należy kontynuować aż do osiągnięcia wymaganego wskaźnika zagęszczenia gruntu. Wskaźnik zagęszczenia I_s nie powinien być mniejszy niż podany w tablicy 4, określony zgodnie z BN-8931-12 [12].

Tablica 4. Zagęszczenie podłoża

Zastosowanie	Zagęszczenie	
	I_s	I_0^*
podłoża	1,00	$\leq 2,2$

*badany wyłącznie bezpośrednio po zagęszczeniu

Zagęszczanie należy wykonywać sprzętem mechanicznym metodami statycznymi i/lub dynamicznymi. Maksymalna grubość pojedynczej zagęszczanej warstwy nie może przekraczać 40 cm. Warstwę należy zagęszczać walcami ciężkimi (ciężar nie mniejszy niż 120 kN) gładkimi bądź okołkowanymi.

Zagęszczanie warstw o przekroju daszkowym powinno rozpocząć się od krawędzi i przesuwac się pasami podłużnymi, częściowo nakładającymi się, w stronę osi jezdni. Zagęszczanie warstw o jednostronnym spadku poprzecznym powinno rozpocząć się od niżej położonej krawędzi i przesuwac się pasami podłużnymi, częściowo nakładającymi się, w stronę wyżej położonej krawędzi. Pojawiające się w czasie zagęszczania zaniżenia, ubytki, rozwarstwienia i podobne wady, muszą być natychmiast naprawiane, poprzez dodanie brakującej mieszanki gruntowej lub ścięcie nadmiaru, wyrównanie i ponowne zagęszczenie. Powierzchnia zagęszczonej warstwy powinna mieć prawidłowy przekrój poprzeczny i jednolity wygląd. Spoiny robocze nie są wymagane - połączenie następnego odcinka stabilizacji następuje po spulchnieniu 30 cm w głąb poprzedniej działki roboczej przy jednoczesnym dozowaniu dodatków w ilościach podanych w receptach laboratoryjnych.

5.7. Pielęgnacja

Po wykonaniu zagęszczenia warstwy podłoża stabilizowanej dodatkami nie ma potrzeby jej szczególnej pielęgnacji. W przypadku wysokich temperatur zewnętrznych może dochodzić do zbyt intensywnego wysychania

wierzchniej warstwy podłoża co doprowadza do niekorzystnych, gwałtownych i nierównomiernych zmian sztywności podbudowy w całym jej przekroju. W takich sytuacjach należy skropić podłoże wodą bezpośrednio po zakończeniu procesu zagęszczania końcowego.

5.8. Utrzymanie warstwy ulepszonego podłoża

Podłoże po wykonaniu, a przed ułożeniem następnej warstwy, powinna być utrzymywana w dobrym stanie. Jeżeli Wykonawca będzie wykorzystywał podłoże, za zgodą Inżyniera, do ruchu budowlanego, jest wtedy zobowiązany do dopuszczenia ruchu po 48 h od zakończeniu procesu zagęszczania, pod warunkiem uzyskania minimalnych wartości wtórnego modułu

odkształcenia E_2^{\min} lub E_{vd}^{\min} podanych przez Inżyniera, z prędkością ograniczoną do 30 km/h i z całkowitym zakazem wykonywania gwałtownych manewrów. Wszelkie możliwe uszkodzenia wywołane przez niewłaściwy ruch jest on zobowiązany naprawić na swój koszt. Wykonawca jest zobowiązany całkowicie wstrzymać budowlany ruch kołowy w trakcie i bezpośrednio po okresie intensywnych opadów deszczu, z uwagi na wystąpienie w tym okresie szczególnej możliwości uszkodzenia podłoża. Jeżeli wyprofilowane i zagęszczone podłoże uległa nadmiernemu zawilgoceniu, to do układania warstwy kolejnej można przystąpić dopiero po jej naturalnym osuszeniu. Podłoże przed układaniem kolejnych warstw konstrukcyjnych nawierzchni należy oczyścić z luźnego materiału, brudu, błota przy użyciu szczotek mechanicznych lub ręcznych.

6. KONTROLA JAKOŚCI ROBÓT

6.1. Badania przed przystąpieniem do robót

6.1.1 Kontrola dodatków

Przed przystąpieniem do robót Wykonawca powinien:

- uzyskać wymagane dokumenty, dopuszczające wyroby budowlane do obrotu i powszechnego stosowania (np. stwierdzenie o oznakowaniu materiału znakiem CE lub znakiem budowlanym B, certyfikat zgodności, deklarację zgodności, aprobatę techniczną, ew. badania materiałów wykonane przez dostawców itp.),
- ew. wykonać własne badania właściwości materiałów przeznaczonych do wykonania robót, określone przez Inżyniera.

Producent do każdej partii dodatków dostarcza tzw. „safebag”, czyli specjalistyczną kopertę wykonaną z wysokiej jakości folii nieprzepuszczalnej, przeznaczoną do przechowywania dodatków, wypełnioną zastosowanym w trakcie prac dodatkiem i dającą możliwość późniejszej kontroli skuteczności dodatku w zakresie zwiększania odporności na absorpcję kapilarną wody materiału wykorzystanego podczas stabilizacji. Zaleca się także aby sypanie dodatki (ewentualnie także cement) posiadały badania kontrolne przeprowadzone przy zastosowaniu rentgenowskiej analizy fazowej XRD (X-Ray Diffraction Analysis, Rentgenowska Analiza Dyfrakcyjna) na obecność szkodliwych domieszek, np. popiołu. W zależności od potrzeb badania mogą być wykonane przez producenta, laboratorium Wykonawcy lub laboratorium zewnętrzne działające na zlecenie Zamawiającego (Inżyniera). Wszystkie dokumenty oraz wyniki badań Wykonawca przedstawia Inżynierowi do akceptacji.

6.1.2 Kontrola gruntu lub mieszkaki gruntowej

Wykonawca przed przystąpieniem do robót dokonuje rozpoznania gruntu i potwierdza jego przydatność do zastosowania stabilizacji dodatkami. Szczegółowy zakres badań rozpoznawczych zależy jest od jakości oraz ilości tego rodzaju badań przeprowadzonych na etapie sporządzania dokumentacji technicznej. Po stwierdzeniu, że materiał przeznaczony do wykonania podbudowy spełnia bądź będzie spełniał wymagania, Wykonawca przedstawia Inżynierowi receptę laboratoryjną, zgodną z wytycznymi stabilizacji dodatkami. Szczegółowy sposób prowadzenia badań i postępowania określony jest w odpowiednich procedurach badawczych, a ich częstotliwość musi być zgodna z tablicą 5.

Tablica 5. Częstotliwość badań przydatności gruntu

Lp.	Wyszczególnienie badań i pomiarów	Częstotliwość badań	
		Minimalna liczba badań przypadająca na maksymalną powierzchnię	Maksymalna powierzchnia podbudowy przypadająca na jedno badanie (m ²)
1	Sprawdzenie właściwości gruntu w zakresie właściwości wskazanych w tablicy 1	1	1000 m ²
2	Sprawdzenie właściwości gruntu w zakresie zmiany do poziomu wymaganej odporności na absorpcję kapilarną – wskaźniki <i>S</i> i <i>R</i>		

6.2. Badania w czasie robót

6.2.1 Pobieranie próbek

Próbki będą pobierane losowo oraz na każde żądanie Inżyniera. Na zlecenie Inżyniera Wykonawca będzie przeprowadzać dodatkowe badania tych materiałów, które budzą wątpliwości co do jakości, o ile kwestionowane materiały nie zostaną przez Wykonawcę usunięte lub ulepszone z własnej woli. Pojemniki do pobierania próbek będą dostarczone przez Wykonawcę. Próbki dostarczone przez Wykonawcę do badań będą odpowiednio opisane i oznakowane.

6.2.2 Częstotliwość oraz zakres badań i pomiarów

Częstotliwość oraz zakres pomiarów podano w tablicy 6.

Tablica 6. Częstotliwość badań i pomiarów

Lp.	Wyszczególnienie badań i pomiarów	Częstotliwość badań	
		Minimalna liczba badań przypadająca na maksymalną powierzchnię	Maksymalna powierzchnia podłoża przypadająca na jedno badanie (m ²)
1	Wilgotność mieszanki	2	1000 m ²
2	Jednorodność i głębokość wymieszania		
3	Zagęszczenie warstwy		
4	Kontrola jakości mieszania poprzez oznaczenie odporności na absorpcję kapilarną (współczynnik nasiąkania S i współczynnik odporności na absorpcję kapilarną R)		
5	Badanie modułu sprężystości podłużnej	1	1000 m ²

6.2.3. Sprawdzenie właściwości gruntu

Właściwości gruntu należy badać przy każdej widocznej i uznanej za istotną zmianie rodzaju gruntu. Właściwości powinny być zgodne z przyjętymi na etapie badań kontrolnych.

6.2.3.1. Wilgotność mieszanki gruntu stabilizowanego

Wilgotność mieszanki musi być równa wilgotności optymalnej, określonej wg PN-B-04481 [6] i podanej w receptce laboratoryjnej. Dopuszcza się tolerancję od 0 do +3%. Jeżeli wilgotność materiału gruntowego znacznie odbiega od optymalnej należy go zwilżyć lub osuszyć.

6.2.3.2. Jednorodność i głębokość wymieszania

Należy ocenić stopień rozdrobnienia gruntu, tj. sprawdzić czy:

- nie ma grudek nierozdrobnionego materiału gruntowego (80% gruntu wymieszanego powinno przechodzić przez sito 10 mm, bez uwzględnienia pojedynczych ziaren >10 mm),
- pasm niewymieszanego gruntu lub/i dodatku,
- skupisk niewymieszanych dodatków itp.

Jednorodność wymieszania gruntu z dodatkami polega na ocenie wzrokowej odsłoniętych odkrywek na całą głębokość mieszania, o wymiarach co najmniej 0,3 m × 0,3 m. Głębokość wymieszania mierzy się w odległości min. 0,5 m od krawędzi warstwy gruntu stabilizowanego i powinna ona być taka, aby grubość warstwy po zagęszczeniu była równa projektowanej.

6.2.3.3. Zagęszczenie mieszanki

Mieszanka powinna być zagęszczana do osiągnięcia wymaganego wskaźnika zagęszczenia I_s . Alternatywne zagęszczenie gruntu można ustalić na podstawie wskaźnika odkształcenia I_0 , równego odpowiedniemu stosunkowi modułów odkształcenia wtórnego E_2 do pierwotnego E_1 . Badanie wskaźnika odkształcenia może być wykonywane tylko bezpośrednio po zakończeniu zagęszczania.

6.2.3.4. Odbiór końcowy parametrów podbudowy

Ostateczny odbiór zagęszczonej warstwy podbudowy należy dokonać za pomocą obciążenia statycznego płytą o średnicy 300 mm wg metodyki podanej w PN-S-02205 [10] załącznik B. Wymagane wartości wtórnego modułu odkształcenia E_2 należy przyjmować wg PN-S-02205 [10], rys. 3 i 4. Istnieje możliwość odbioru nośności podbudowy płytą dynamiczną, jeżeli takie badanie zostało dopuszczone. W przypadku nie uzyskania odpowiedniej nośności, badania należy powtórzyć w terminie późniejszym. Częstotliwość badań parametru odbiorczego sprawdzanej warstwy określona została w tablicy 7.

Tablica 7. Częstotliwość oraz zakres badań nośności podbudowy

Lp.	Wyszczególnienie badań i pomiarów	Minimalna częstotliwość badań i pomiarów
	Nośność podbudowy określana :	
1.	Wtórny modułem odkształcenia E_2	co najmniej 2 przekroje na 1000 m ²
2.	Dynamicznym modułem odkształcenia E_{vd}	co najmniej 5 pkt na każde 1000 m ²

6.3. Wymagania dotyczące cech geometrycznych podłoża stabilizowanego dodatkami zwiększającymi odporność gruntu lub mieszanki gruntowej na absorpcję kapilarną wody

6.3.1 Częstotliwość oraz zakres badań i pomiarów

Częstotliwość oraz zakres badań i pomiarów dotyczących cech geometrycznych podaje tablica 8.

Tablica 8. Częstotliwość oraz zakres badań i pomiarów podłoża stabilizowanej dodatkami zwiększającymi odporność

Lp.	Wyszczególnienie badań i pomiarów	Minimalna częstotliwość badań i pomiarów
1	Szerokość	10 razy na 1 km
2	Równość podłużna	w sposób ciągły planografem albo co 20 m łątą na każdym pasie ruchu
3	Równość poprzeczna	10 razy na 1 km
4	Spadki poprzeczne*)	10 razy na 1 km
5	Rzędne wysokościowe	co 100 m
6	Ukształtowanie osi w planie*)	
7	Grubość podbudowy i/lub ulepszanego podłoża	w 3 punktach, lecz nie rzadziej niż raz na 2000 m ²

*) Dodatkowe pomiary spadków poprzecznych i ukształtowania osi w planie należy wykonać w punktach głównych łuków poziomych

Badania równości planografem należy wykonywać zgodnie z BN-8931-04 [11].

6.3.2 Szerokość warstwy

Szerokość warstwy podłoża powinna być większa o 50 cm z każdej strony w stosunku do wierzchniej warstwy wykonywanej drogi. Sprawdzenie szerokości warstwy polega na zmierzeniu przymiarem liniowym (taśmą mierniczą), prostopadłe do osi drogi, odległości jej przeciwległych brzegów.

6.3.3 Spadki poprzeczne

Spadki poprzeczne powinny być zgodne z dokumentacją projektową, z tolerancją $\pm 0,5\%$.

6.3.4 Równość podłużna i poprzeczna

Do oceny równości podłużnej warstwy podłoża nawierzchni dróg wszystkich klas technicznych oraz placów i parkingów należy stosować metodę pomiaru ciągłego równoważną użyciu łąty i klina z wykorzystaniem planografu (w miejscach niedostępnych dla planografu pomiar ciągły z użyciem łąty 4-metrowej i klina). Zasady wyznaczania oraz dopuszczalne odbiorcze wartości odchylenia równości podłużnej warstwy określono w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie [18].

6.3.5 Rzędne wysokościowe warstwy

Różnice pomiędzy rzędnymi wykonanej warstwy a rzędnymi projektowanymi nie powinny przekraczać + 1cm, -2 cm.

6.3.6 Ukształtowanie osi warstwy

Oś warstwy w planie nie może być przesunięta w stosunku do osi projektowanej o więcej niż ± 5 cm.

6.3.7 Grubość warstwy

Grubość warstwy należy mierzyć bezpośrednio po jej zagęszczeniu w odległości, co najmniej 0,5 m od krawędzi. Grubość warstwy nie może różnić się od projektowanej o więcej niż $\pm 5\%$.

6.3.8 Powierzchnia warstwy

Ze względu na możliwą szeroką rozpiętość frakcyjną mieszanki gruntowej lub gruntowo-kruszywowej, lokalne ubytki (zagłębienia) w powierzchni nie należy traktować jako wady. Nierówności te mogą zostać uzupełnione i wyrównane wedle uznania Wykonawcy kruszywem o uziarnieniu 0/16 mm, w zależności od wielkości zagłębienia lub mogą zostać wyrównane materiałem pierwszej warstwy bitumicznej.

6.4. Niewłaściwe parametry odbiorcze warstwy

Jeżeli parametry odbiorcze podłoża będą odbiegać od wymaganych, to Wykonawca niezwłocznie wykona wszelkie roboty naprawcze niezbędne do zapewnienia wymaganych parametrów.

7. 7. OBMIAR ROBOT

7.1. Jednostka obmiarowa

Jednostką obmiarową jest m² (metr kwadratowy) wykonanego podłoża ulepszanego.

8. ODBIÓR ROBÓT

Roboty uznaje się za wykonane zgodnie z dokumentacją projektową, ST i wymaganiami Inżyniera, jeżeli wszystkie pomiary i badania z zachowaniem tolerancji według punktu 6 dały wyniki pozytywne.

9. PODSTAWA PŁATNOŚCI

9.1. Cena jednostki obmiarowej

Cena wykonania jednostki obmiarowej (1 m²) obejmuje:

- ☐ prace pomiarowe i roboty przygotowawcze,
- ☐ oznakowanie robót,
- ☐ zakup oraz dostawa kruszywa potrzebnego do wykonania zadania,
- ☐ dostarczenie dodatków zwiększających odporność na absorpcję kapilarną wody,
- ☐ dostarczenie pozostałych materiałów oraz sprzętu,
- ☐ wyprodukowanie mieszanki i jej transport na miejsce wbudowania lub przygotowanie gruntu na placu budowy, w tym dozowanie dodatków oraz cementu (gdy jest wymagany),
- ☐ dostarczenie, ustawienie, rozebranie i odwiezienie prowadnic oraz innych materiałów i urządzeń pomocniczych,
- ☐ rozłożenie mieszanki w przypadku jej przygotowania w wytwórni, zagęszczenie i profilowanie mieszanki,
- ☐ pielęgnacja wykonanej warstwy,
- ☐ przeprowadzenie wymaganych pomiarów i badań,
- ☐ uporządkowanie terenu robót i jego otoczenia,
- ☐ roboty wykończeniowe,
- ☐ odwiezienie sprzętu.

Wszystkie roboty powinny być wykonane według wymagań dokumentacji projektowej, ST, specyfikacji technicznej i postanowień Inżyniera.

10. PRZEPISY ZWIĄZANE

10.1. Ogólne specyfikacje techniczne (OST)

1. D-M-00.00.00 Wymagania ogólne
2. D-01.00.00 Roboty przygotowawcze
3. D-02.00.00 Roboty ziemne
4. D-04.03.01 Połączenie międzywarstwowe nawierzchni drogowej emulsją asfaltową

10.2. Normy

5. PN-EN 933-1 Badania geometrycznych właściwości kruszyw - Część 1: Oznaczanie składu ziarnowego - Metoda przesiewania
6. PN-B-04481 Grunty budowlane - Badania próbek gruntu
7. PN-B-03020 Grunty budowlane - Posadowienie bezpośrednie budowli – Obliczenia statyczne i projektowanie
8. PN-EN 197-1 Cement - Część 1: Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku
9. PN-ISO 10390 Jakość gleby - Oznaczanie pH.
10. PN-S-02205 Drogi samochodowe - Roboty ziemne - Wymagania i badania
11. BN-8931-04 Drogi samochodowe - Pomiar równości nawierzchni planografem i łątą
12. BN-8931-12 Oznaczanie wskaźnika zagęszczenia gruntu
13. PN-EN 1008 Woda zarobowa do betonu - Specyfikacja pobierania próbek, badanie i ocena przydatności wody zarobowej do betonu, w tym wody odzyskanej z procesów produkcji betonu
14. PN-EN 1744-1 Badania chemicznych właściwości kruszyw - Analiza chemiczna

10.3. Inne dokumenty

15. Katalog typowych konstrukcji nawierzchni podatnych i półsztywnych - Zarządzenie nr 31 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 16 czerwca 2014 r.
16. Procedura Badawcza IBDiM Nr PB/TW-2/137/2016
17. Procedura Badawcza IBDiM Nr PB/TW-2/138/2016
18. Obwieszczenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz.U. z 2016 r. poz. 124 z późniejszymi zmianami)___